

Budnica.

Spisal Ivo Trošt.

ernej Piščalka in Tone Grgon sta bila še edina ostanka nekdanje slavne vaške godbe v Branici. Jako se jima je zdehalo po boljših časih, ko zlasti predpustom ni manjkalo godcem ne pečenke ne pijače. Sedanji časi so zares piškavi.

Zato sta z veseljem, ki se ne da popisati, pozdravila nekoliko mlajšega Sardinčka, čigar harmonika jima je nadomeščala, ko je došel od vojakov, vse one tovariše, kolikor jih je v dolgih letih pobrala smrt in — Amerika. Piščalka jo je ubiral na klarinet: fidli, fidli, a Grgon je pihal v bombardon: ha-ha, ha-ha-ha, in Sardinček je raztezal harmoniko, da je donelo črez hrib in plan: m-ha, mha-ha! To vam je bila godba, da nič boljšega v Branici. Sicer so trdili tudi nekateri Braničani, ki so slišali mimo slavne braniške še kako drugo godbo na božjem svetu, da poje Piščalkin klarinet s harmoniko nekoliko previsoko, a bombardon pa v primeru z ostalima štrmentoma previsoko in prenizko. Toda kaj hočemo, ko ima vsaka dobra stvar na svetu nasprotnike, pa jih ima tudi braniška godba.

In boljše ni bilo v treh farah, pa naj si prebere kdo!

Ves predpust so imeli polne roke in polna usta opravila na svatbah in gostilnicah, a med letom povsod, kjer se je vršil kak semenj ali shod in pa pred godovi braniških dostojanstvenikov, ki jih pa slavni godbi na nesrečo ni bilo preveč. Za plačilo so bili še primeroma skromni. Zato se ljudje niso bali njih postrežbe.

In prav zaradi podoknice je bila braniška banda nekoč v resni zadregi, ki je pa nastala tako-le: Braničanom je tedaj županil na hudo jezo vseh malobrojnih nasprotnikov oče Rovan. Kmalu po rojstvu, ko še niso vedeli, seveda, kake usodne posledice bo imel ta ukrep za domačo godbo, so mu dali krstno ime sv. apostolov Filipa in Jakoba. Filip Rovan je bil prvi med tistimi odličnjaki, ki so imeli v predvečer svojega godu priložnost, poslušati soglasnost ali nesoglasnost domače godbe pod oknom.

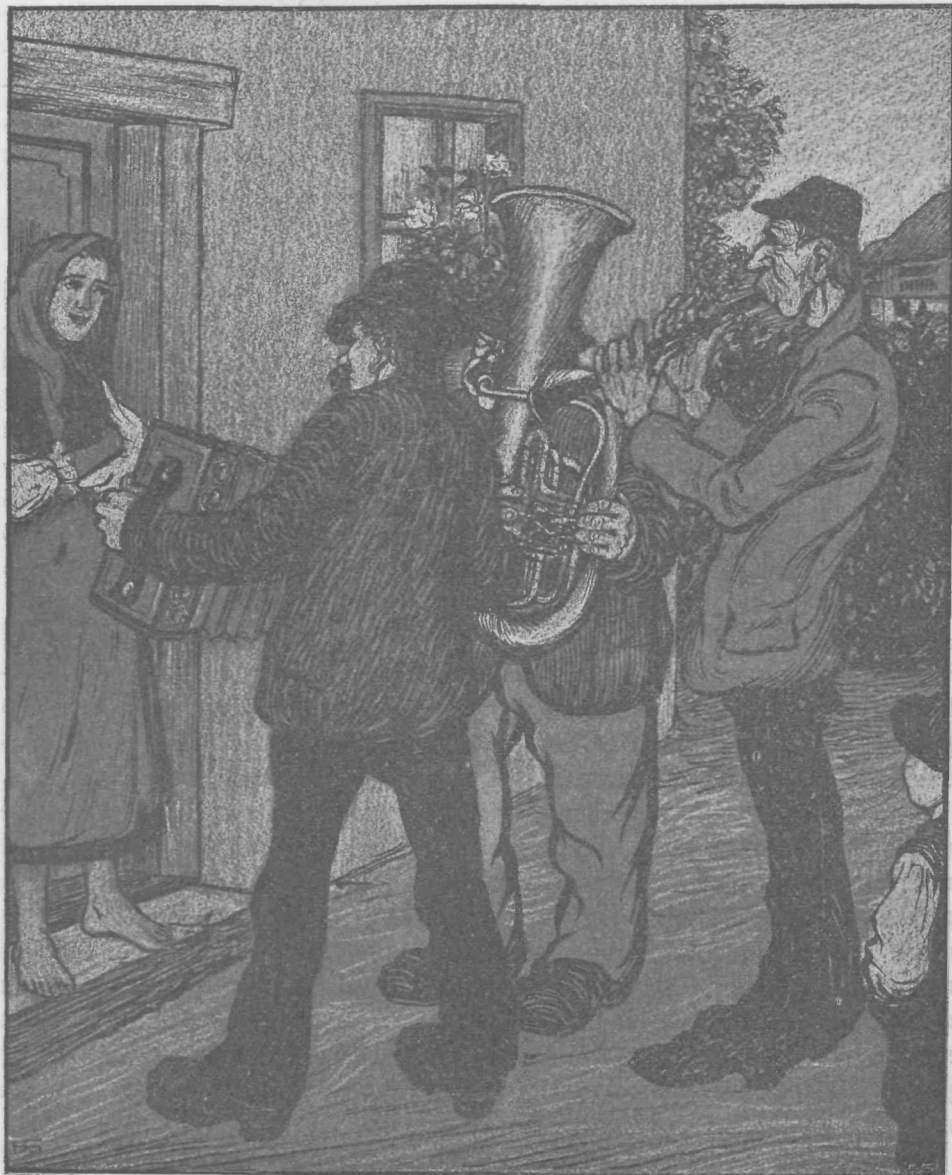
Zgodilo pa se je tisto leto, da je v Branici poučeval mlade in prihodnje občane kakor tudi bodoče zveste državljane učitelj Filip K. Mož je bil v vasi vobče spoštovan, a kot očeta župana soimenjak še posebe, zlasti pri Rovanovih.

In zopet se je zgodilo, da je bil gospod učitelj tisti večer povabljen k županu, kjer so mu celo čestitali za god domači otroci in na čelu tudi Lenčkov Štefan, ki tega večera ne pozabi do sodnega dne, pa tudi Rovanov Lojze ga ne pozabi. Z godbo je bil župan že prej ukrenil tako, da se prva čast spodobi prijatelju učitelju, potem pa — kaj sledi temu — so vedeli godci predobro. V mislih sta se jim ponujala kar dva zaslužka. Kdo bi še tožil o piškavih časih?

Toda po ponesrečeni čestitki — kar povem drugič — je pri Rovanu kmalu minil smeh, zakaj šolska postrežnica je prihitela povedat, da se pred

šolo pripravlja polnoštevilo zbrana vaška godba, ki zapiha vsak trenutek podoknico.

Župan se nasmehne, češ, to je moje maslo; učitelj se pa zahvali in odide domov.

To je bilo veselo pred šolo! Od juga je pihal gorak zrak in dišal po cvetju, po pomladi. Ali ni bil to večer pred prvim majnikom, ko se raduje vsako srce krasot v prebujeni pomladi? Nebo, posuto z nešteto zvezdicami, se je tudi smehljalo srečnim zemljanom. Pred šolo je bila zbrana mladina najmanj iz pol vasi, odraslih in otrok seveda tudi ni bilo treba

klicati ali celo iskati. Ob zvokih domače godbe so slutili vsi, da se bliža nekaj posebno veselega in radostnega — krasni majnik in s prvim dnev tega meseca mile šmarnice. A vsemu temu načeluje god domačega učitelja, ki mu nocoj na čast igra godba vesele poskočnice.

Šele pozno v noč so se godci oddahnili in odzvali vabilu, da so stopili v vežo po nekaj krepčila. A Sardinčkova harmonika se je oglašala še pozneje v veži v znamenje, da se godcem ne godi preslabo. Zares so popolnoma pozabili v krasni noči, da jih čaka pravzaprav nocoj še ena podoknica — očetu županu. Sedaj je pa za to že prepozno. Odtod zadrega. Kaj jim je ukreniti? Županov god je samo enkrat na leto in podoknica se mu gode tudi samo enkrat. A zaslužek? — Pomagaj si, glavica bistra?

*

Tone Grgon je bil zvita buča, in požirek pijače se mu ni uprl ni pozno zvečer ni rano v jutro. Njega je najprej zaskrbelo, kaj bo z izgubljenjo, s pozabljenjo podoknico. „Imam jo, pa jo imam,“ je vzklikal žalosti zevajočima prijateljema, odhajaje proti domu po cesti, ki jim nocoj nikjer ni bila dovolj široko umerjena. Toda tovariša sta že imela tudi za ušesom vsak svojo ali pa nista hotela zaostati za Grgonom; zato sta trdila, da jo imata in jo imata. Le iztežka bi se dognalo, če nista morda res lagala tisti večer. Grgona sta namreč oba in še prav lepo prosila, naj razodene, kakšno ima on. Potem je pa le povedal: „I, kaj? Budnico bomo peli, če nismo podoknice, pa bo.“

To je obveljalo.

Zjutraj zarano so se že odkašljevali pred Rovanovo hišo — odkašljevali in odkašljali ter zatrobili in zagodli veličastno budnico v proslavo godu očeta župana Filipa Rovana. Tedaj je pa mož še mirno sanjal najlepše sanje o sinočnem večeru.

Banda je delovala marljivo, da bolje sploh ni mogla. Piščalka se je napejal, da je bil samo za komolec višji nego vsak dan; Grgon se je upiral v svoj štrment, da bi človek mislil: sedaj pa sedaj se morata oba prekopicniti; Sardinčkovo harmoniko je vsakdo resno obsodil, da mora in mora ohropeti prvi dan majnika pred županovo hišo. Pa da bi taka godba ne priklicala koga iz spanja? Ko bi bil tudi v Abrahamovem naročju ali pa v grobu pokopan! Celo županova dekla Cila, ki ni rada gledala jutranjega solnca, ko ji je pobožalo lice na beli postelji, je vstala in tekla na prag pojasnit, menda nekoliko še od sinoči trčenim godcem, da se tudi prvega maja ne igra zjutraj podoknic.

„Ne tebi, ne, gospodu županu smo se osmelili napraviti budnico,“ pojasnuje v skrbeh Piščalka, meneč po stari prazni veri: „Zjutraj srečaj najprej žensko, ves dan nesreča.“

„A kje ste bili sinoči?“ se oglasi za deklo na pragu sam župan — oče Rovan. V svesti si sinočne modrosti, odgovori Grgon:

„I kje, gospod župan, saj veste, kdo nas je najel in kam poslal?“

„Pa bi bili sinoči prišli še sem. Kaj, da ste pozabili?“

„Nič pozabili, hm-ghm!“ se odkašljuje Piščalka, ki ni vedel, kako samosvestno je trdil sinoči, da jo ima tudi on, namreč iz trte izvito rečeno, ki bo premagala gotovo, pa ni nič, ker je tudi ni vedel. Zato mu pomaga Sardinček:

„Oprostite, mi smo se ravnali po pogovoru: Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri.“

„Pa vendar niste storili, kar bi lahko.“

„Ne, gospod župan, brez zamere, mi smo se držali pogovora s tega konca: Odlagaj na jutri, kar danes lahko ne storiš.“

„A, ha-ha-ha! Že vidim, da ste kosi — za petje in godbo, a drugače tudi lisjaki, ki vam ne uide nobena kost. Le za menoj v hišo!“

Sardinček je veselo mlasknil z jezikom, češ: „Jaz sem vaju rešil, pa je“. Toda Piščalka ga dregne pod rebra: „Jaz bi bil prav tako povedal, še bolje.“

„Pa prihrani za drugo leto.“

Veselo grohotaje so sedli k zajtrku.

Zeleni Jurij.

Spisal F. G. Hrastničan.

so dolgo zimo je sedela Magdičeva babica na zapečku in prebirala debele jagode svojega velikega rožnega venca. Popoldne so se zbirali okolo peči radovedni otroci iz vasi, ki vedno radi poslušajo kaj lepega, posebno pa iz starih časov; in babica jim je pripovedovala mnogo, mnogo lepih reči . . . Sosedov Martinek jo je nekoč vprašal, zakaj ima na svojem molku tako velike jagode in kje je dobila ta rožni venec. Pa ga je pogladila babica po glavi, Martinka, in mu odgovorila: „Aj, Martinek, bodi vesel, da ti še ni treba moliti s takim rožnim vencem! Velike so jagode na njem, res, prav velike, a zame ravno dosti velike. Izgubila sem že skoraj popolnoma vid, in zato morajo biti jagode velike in debele . . .“ Martinek je malo pomolčal, potem pa je jel izpraševati babico še druge stvari, in ona mu je govorila in pripovedovala . . . Drugi otroci so molčali in poslušali pazno in mirno . . .

Aj, pa je skopnel snežec, in solnce je dobivalo nove moči. Babica je bila še vedno na zapečku, in otroci so jo še vedno poslušali. Nekega popoldneva jo vpraša Martinek, kdaj ostavi svoj sedež, češ, saj je že tako lepo zunaj! Babica pa se je nasmejala, a ta smeh je bil žalosten . . .

Otroci so se spogledali in vedeli niso, kaj pomeni ta pikri nasmeh. Martinek je bil žalosten bolj kot drugi, a tudi on ni vedel zakaj . . . Nekaj mu je leglo na srce, nekaj tihega in neznanega . . .